Encomia Divi Stanislai a duobus doctissimis viris conscripta (Simone Simonida) et Petro Royzio) opera et studio Stanislai Grochovii in lucem edita.

Crac. in off. Lazari. Basil. Skalskii.

1604.

ENCOMIA DIVI STANISLAI

A

DVOBVS DOCTISSIMIS VIRIS CONſcripta, duobus itidem Ill^{mis} Heroibus, alterum Samueli olim, alterum nunc Bernardo Cardinali, Macieiouijs, Epiſcopis Cracouienſibus dicata.

OPERA ET STVDIO STANISLAI GROCHOVII in lucem edita.

Laudemus viros glorioſos & parentes noſtros in generatione ſua. Eccl: 44.

CRACOVIÆ,
In Officina Lazari, Baſilius Skalski,
Anno Domini, 1604.

Sum mitis, nemo timeat mea cornua iustus:
Illa bonis non sunt, sunt metuenda malis.

ILLSSIMO ET REVEDISSIMO PRINCIPI D. D.

BERNARDO MACIEIOWSKI,

S. R. E. CARDINALI AMPLISSIMO,

EPISCOPO CRACOVIEN: DVCI SEVERIENSI, &c. &c.

Domino & Patrono colendiſsimo,

STANISLAVS GROCHOVIVS

Felicitatem.

TAnta ſemper fuit maiorum noſtrorum ergà D. Staniſlaum, communis patriæ parentem & Patronum religio, Illuſtriſsime Cardinalis; vt non modo priuata, vel publica negotia illius tutelę committerent: aut eius precibus, apud Deum conciliari ſibi gratiam expeterent: ſed & laudes eius verbis, ſcriptisque ornarent ipſi, vel ad has ornandas alios excitarent. Multi propterea extiterunt, qui cùm vitam integerrimè & ſanctiſsimè actam, magni huius Patroni; tùm eiuſdem pro honore Dei, ac pro pulchra veritate, pulcherrimum & cōſtantiſsimum certamen, verè & ſplendide extulerunt. Inter hos eſt & Petrus Royzius Hiſpanus, qui huius ſancti virtutes admiratus, in eius laudes excurrit; dicata Samueli

mueli patruo tuo opera, magno illi Cracouiénſium Præſuli, qui in diebus ſuis tanquam ſtella matutina refulſerat in Domo Dei, & tanquam ſol lucebat in Patria. Protulit & noſtra ætas tam præclari ſtudij æmulos, quos inter Simon Simonides magni ingenij, & excellentis doctrinæ vir, cùm multa egregiè ſcripſiſſet, laudes quoque D. Staniſlai ſuis Octonariis ſumma verborum grauitate, & elegantia, magno rerum & ſententiarum pondere, perſecutus eſt. Hos tibi, ipſo præſertim ſcriptore annuente, adiuncto & Royzii carmine, offerre potiſſimum placuit: cùm quòd ei Eccleſiæ cum dignitate præes, quam ſanctus ille Martyr ſuo ſanguine irrigauit: tū quòd magni Patrui exemplo, non ſolùm ſplendidiſſimis ingeniis, quale Simonidæ eſt, ſed & mediocribus delectaris: vt qui & meam quoque de huius ſancti vita, patria lingua lucubratiunculam, (quæ iis diebus lucem aſpexit) libenter videris & legeris. Patiare itaque, Illuſtriſs: Cardinalis, ad gratulantium voces, ad fauſtas acclamationes & carmina, quę quiſque tuo ampliſsimo nomini addictus promit, gaudens ex hoc auguſtiſſimo Cardinalatus tui honore, quo te nunc idem Clemens viij. Pontifex Ma-

ximus

ximus ornauit, qui antè annos aliquot B. Stanislai sanctimoniam in vniuersum mundum ad omnem posteritatem propagauit, has quoque duas lauros adiici; me verò clientem tuum vt cœpisti fouere & tueri perge. Vale Illustrissime Cardinalis diu felix. Crac: ex contubernio Iurisperitorum 28. Iul: 1604.

SIMON SIMONIDES
STANISLAO GROCHOVIO
S. D.

Mitto ad te, vt petijsti, Octonarios hosce: olim à me planè adolescentulo scriptos, musteum prorsus carmen, & dignum illa ætatula, quos ego, si ad gustum huius ætatis, in qua nunc sum, explorem, abijciendos potiùs, quàm tollendos puto: nihil enim in illis agnosco, præter pietatem meram. Sed quoniam à summis viris, qui apud Cracouiensem Ecclesiam sunt, probari atque expeti, & de eis ipsum Illustrißimum Principem Bernardum Macieiouium, vrbis eiusdem Episcopum, iam nonnihil inaudiuisse mihi significasti, vel contra iudicium meum, non possum illis esse non æquior. Tibi itaqúe dantur, tanquam bonæ Lucinæ; vt ex manu tua, vel lucem aspiciant, vel ad tineas redeant, cum quibus hactenus colluctabantur. Verùm hoc à te pro nostra amicitia peto: dum eos, ipsi Episcopo, diuinißimo atqúe humanißimo viro offeres; vt me quoqúe simul clientem, & eius virtutum admiratorem offeras. Vale. Ex prædio Cernecensi Kal: Iulij. Anno M. DC. IV.

Sanct:

SANCTVS STANISLAVS EPISCOPVS.

IVSTITIÆ testem tres iam tellure sepultum
Æstates, præsul suscitat iste sibi.
Propter oues, pastor, rabidi cadit ense Tyranni,
Dum litat æterno pane, meroq; Deo.
Nec satis hoc visum sceleris: non illa cruentæ
Tygridis ingluuies sic satiata fuit.
Disiicitur sectus per agros; sed nulla volucris
Ausa est tam sancti tangere membra viri.
Indicio radij cælestis frusta leguntur,
Concrescunt miro consolidata modo.
Terrea quando facit tam magni membra piorum,
Quanto animos foueat, credis, amore Deus?

CL. I.

Octonarivs III.

Anne iis, qui pectora
Tranquilliora nacti, alumni pacis, &
Concordiæ, vnam iuſtitiam ſtudio
Exercere fideli
Pergerent, ad commoda
Non priuata adeò ſua, vt ſuorum
Ciuium attenti, placidi, æquanimes,
Non cupidi iacturæ alienæ,

Octonarivs IIII.

Pauperum æquè ac diuitum
Recti æſtimatores, ſuperbis aſperi,
Iniurioſorum & mala agentum hominum,
Nequaquam tolerantes,
Non maligni mitibus,
Legum ſolliciti, Dei timentes,
Quos velut ſacrum iubar aſpicere
Cuncti aueant, & libero amore

Octonarivs V.

Diligant, ſoli mali
Exhorreant. donec ſtetit tandem mihi
Sententia hæc fixa, vt modicum melius
Iuſto auſim memorare,
Ferreumque poſtputem
Æuum vulnificum, aureæ quieto

Seculo astrææ. tua enim tua me
Edocuit mens denique sancta,

OCTONARIVS VI.

Præsulum ô Stanislae
Selecte flos, Poloniæ vnicum decus,
Qui postquam eam in sortem, haut sine consilio
Nutu cuncta mouentis
Numinis, vocatus es,
In qua olim Samuel stetit sacerdos,
Aut Natam, Regem hic cythara hymnisona
Nobilem apud, regem ille priorem,

OCTONARIVS VII.

Tu Boleslaum autem apud,
Cracouia in pulcherrima, Pastor bonus.
Non hoc sategisti, vt tumidus titulis,
Torrensque ambitione,
Cum satellitum grege
Regum purpureus perambulares
Atria, aut auri furiatus amo-
re improbo, egenos pauperum in vsus

OCTONARIVS VIII.

A pijs relicta auis
Dona, in crumenas conglobares perfidas,
Centum pauori vectibus oppositis,
Praua olim vnde nepotum

Gens, ſolutæ promeret
Vitæ materiam, & malè aggregata
Perderet peius, miſero in ſtrepitu
Luxuriæ, menſiſq́ue caducis.

Octonarivs IX.

Nil ei modi tibi
Geſtum; neque ſuperbiuit hæres de tua
Splendente gaza. at continuò officii
Conceſſæq́ue supernè
Prærogatiuæ memor,
Vrbem te illicet eſſe cogitaſti
Montibus ſummis poſitam, valido
Præſidio cuius, populi grex

Octonarivs X.

Omnis vltrò fideret,
Securus à rabie luporum, & pabulis
Pollens abundè; nec minùs intereà
Lumen te atque oculum eſſe
Principis tui, capi-
tis vicem regionibus qui in iſtis
Præferebat, ritè ſciens, tenebris
Ne temerè obſcuris titubaret,

Octonarivs XI.

Neué ſecum cætera
Raptaret, incertus viæ, membra, aureo

Illi institisti pandere iter radio,
Iam vitæ aptè ad amusſim
Lucida inocentia
(Quæ est certiſsima norma suaſionis)
Fulgurans, iam flexanimis monitis
Igneq́ue verborum rutilante,

Octonarivs XII.

Viuidam quaſſans facem;
Plerumque creperis fulminans incendiis,
Veri palàm audax proditor, & ſcelerum
Semper cognitor acer.
Ni ſacerdos vera enim
Auſit dicere, ſabitur quis? aut quis
Obſtruet vim nequitiæ? aut ſolidum à
Non ſolido æqua lance reuellet?

Octonarivs XIII.

Fixa tùm Boleſlao
Cupido nominis propagandi fuit,
Sceptriq́ue auiti non patiens animus,
Verùm latius ardens
Regna frænare extera.
Non tam ſollicitus, bonorum vt eſſet
Ciuium rector, numero quàm inhians
Et patulæ latè ditioni.

Octo-

Octonarivs XIIII.

Ergo bellorum ſiti
Bohemiam primùm, corona montium
Cluſam penetrare aggreditur; media in
Tum parente Polonis
Regulum Bohemicum
Nactus Sillesia, arua noſtra fuſo
Præmiantem milite, quem leo ceu
Feruidus, imbellem hinnulum opima

Octonarivs XV.

Prata laſciuo pede
Temere impetentem, ipſo illico aſpectu in fugam
Ignobilem vertit, tacitum, & tenebris
Noctis caſtra mouentem.
Inſecutus mox eum,
Dum ex libidine non poteſt potiri
Rictum hiantem vltor ſaturauit agris
In profugi prædaque Morauа.

Octonarivs XVI.

Laudem illi eo nomine
Tamen damus. nam bella, iuſta cauſa quorum eſt, quæque iniquam vim fieri prohibent
Vitæ aruiſque ſuorum,
Seruitute aut barbara
Preſſos eripiunt, cruciſque Chriſti

Gloriam

Gloriam ſtratam reparant, moueat
Qualia ſi quis nunc domitorem

Octonarivs XVII.

In Tyrranum Græciæ,
His iure laus danda eſt ſua, & diuinitus
Optanda merces, cætera ſi quo alio
Conatu iuſtituuntur,
Peſsimis nil differunt
Latronum artibus, vt marinus olim
Prædo, prædoni orbis, Ego, inquit, inops
Lembo homines, tu claſſe trucidas.

Octonarivs XVIII.

Gens fidem deîn Pruſsica
Frangebat, excutere iugum Polonum auens,
Ac Pomeranum depopulabat agrum,
Prædis improbè onuſta.
Iuſta item Boleſlao
Hæc ſumpta arma in eam, nec abſuit fortuna. vbi victoria dedocuit
Pondere in armorum, tuniciſque

Octonarivs XIX.

Æreis, ſpem ponere
Gnauum Polonum militem, ſed fidere
Dextræ expeditæ, & corporis egregiæ
Virtuti, ac leuitati;

Indeque exemplum datum
Armaturæ habilis diem hunc ad vsque.
Martium nostrorum animum Vngaria
Non minima mox clade, Tibisci

Octonarivs XX.

Littora experta est apud,
Boleslai pulcherrima cum gloria.
In Russiam vnde itum, quam animo penitus
Rex multo ante vorabat,
Castraque ad Kiouiam,
Vrbem tunc opibus fluentem & auro,
Luxui que obnoxiam (opum soboles
Quæ est genuina) admouerat, ista vrbs

Octonarivs XXI.

Victa, vicit nos quoque.
Non id statim quidem, sed hamum esca velut
Tectum dolosa primitus obiiciens
Gustandum, nociturum
Post nimis, dentemque in os
Fixurum, siquidem lepore perce-
pto voluptatum, inter amæna loca,
Deses ibi æstatem atque hyemem rex

Octonarivs XXII.

Traxerat cum milite,
Ad turpe totus prostitutus otium:

Cor fœminarum forma auidum satians,
Structurisque epularum
Haud viriliter fauens.
Mens mî pendet, eamne inesse dicam
Vim voluptati rigidissima quæ-
que vt sibi posit corda virorum

OCTONARIVS XXIII.

Blanditer substernere
Prauæ anne mentes solùm ad illam, grex velut
Muscarum odorem ad mulsi alacri strepitant
Ala, hærentque retentæ
Quem momordit vipera hæc
Nunquam, proximus hic Diis: nec ille
Prorsus infelix, saniem penito
Qui potuit corde expuere haustam.

OCTONARIVS XXIIII.

At perennat pestis in
Quo, is vero viuit omnium miserrimus.
Ex tertio isto (proh patriæ opprobrium
Fœdum) cœtu vtinam tu
Non fores Boleslae.
Posses sic vtinam imperare telo
Prauo amoris, prælia vt indomitus
Dux simul & miles probè obibas.

OCTONARIVS XXV.

Sed puſilla hæc remmora
Fortiſsimam mentis tuæ cepit ratem,
Merſitque, non id protinus, at ſpatio
Poſt non longo. etenim hauſtus
Fluctibus ceu qui eſt, ope
Natandi manuumque deſtitutus,
Iam licet languens pereat, rapia-
turque maligno pondere ad ima,

OCTONARIVS XXVI.

Vltimum robur tamen
Vſque excitat, aquis emicans identidem.
Laſciuiæ, ſic mens tua rapta ſemel
Vndis, quanquam ope prorſum
Deſtituta omni, tamen
Maiori reditura nempe mole
Fluctuum in fundum, emicuit, locaque
Deſeruit pauliſper iniqua.

OCTONARIVS XXVII.

Nam retro Præmiſliam
Cincturus obſidione abiuiſti, inde item
In proximam iuxta Vngariam exiliens,
Hicque illicque ſecundo
Rem alite egiſti, ſimul
Virtutis ſtatuens trophæa, miran-
dam ſimul laudem referens celeri-
tatis, vt Audacis quoque nomen

OCTO-

Octonarivs XXVIII.

Publicum ferres, ſatis
Beatus, ad Kyouiam reciproco
Inflexu habenæ, præcipitem niſi te
Rurſum fors reuocaſſet.
Profuit ſemper mali
Declinaſſe alimenta blanda morbi,
Et loci plerumque noui facies
Reſtituit iam iam moriturum.

Octonarivs XXIX.

At tu in ardentem prope
Flammam dediſti denuò ſaltum, doli &
Tabis locorum non memor, aut etiam
Pronus ſponte ſequaxq́ue.
Res fidem eſt omnem ſuprà
Nec accepta memoria vlla auorum;
Omnis electiſsima nobilium,
Quotquot opimo tum vbere glebæ

Octonarivs XXX.

Vitam alebant Lechicæ,
Cum rege bellatore latè iuit cohors,
Munitiones Volhiniæ populans,
Ruſsiſq́ue vltima nectens
Vincla, ſeptenoſq́ue ibi
Coniugumq́ue domuſque liberumq́ue

(Tantus armorum ossibus arsit amor)
Immemores hæsêre per annos.

Octonarivs XXXI.

Ipse Rex vel maximè
Kyouicis iterum illecebris redditus,
Roburque sensim militis, indecori
Exemplo, rapiens ad
Criminis commercium
Idem. Nam pede præuio quâ iter Rex
Primus incessit, populus subitò
Impete denso illûc amat ire.

Octonarivs XXXII.

Non laboriosa apum
Quêis certa sedes aluearis condita est
Examina ausint deterius, proprio
Si spreto lare, victu
Se efferent erroneo,
Expugnentque aliena, in exteroque
Hæreant, oblitæ operum, & veteris
Hospicii, fœtusque relicti.

Octonarivs XXXIII.

Sed rates vt nauita
Vnus duas remis simul propellere
Non est potens, quin hanc moderans, aliam
Ventis ludibrium det:

Occu-

Occupati ſic foris
Dedêre ancipiti domos ruinæ.
Ac leuem primùm arripuit ſtipulam
Ignis edax, graſſatus inermum

OCTONARIVS XXXIIII.

In pudorem coniugum,
Toriq́ue ſæpimenta. neque id iniuria,
Namque eſt morarum non patiens mulier,
Tum vltrix ſæua, fidem nî
Seruet olli vir ſuam.
Fama qualia multa inaudiebant
De ſuis: atque hinc ſceleris ſimilem ad
(Pro dolor) ærumnam exiluêre,

OCTONARIVS XXXV.

Atque adulter accitus
Vicem in mariti. itidem audientibus viris
Non admodùm hæc accepta fuêre, etenim
Nequam ſit licet ipſe
Vir, tamen vicarij
Nequaquam eſt tolerans. doloris ergo
Inuicem læſi grauibus ſtimulis,
Per media vrgentis quoque brumæ

OCTONARIVS XXXVI.

Frigora altas & niues
Incendium ad domeſticum, pernicibus

 Fuſim

Fuſim frementes emicuêre in equis,
Iuuito atque vetante
Rege, & attroces minas
Attolente, adeò vt ſubinde cunctis
Ad ſua elabentibus, ipſe quoque
Ad ſua ſit migrare coactus.

Octonarivs XXXVII.

Plenus irarum, & ſiti
Magnæ vltionis feruidus, torrens velut
Amnis, quem ab altis montibus immodicam
Vim vndæ præcipitantem,
Machinis ac molibus
Iactis, agricolæ amouere certant.
Ille victis omnibus aggeribus
It populans læta arua ſataſque

Octonarivs XXXVIII.

Spes boum & mortalium:
Quid? principum fortiſsime, quid? auditane
Vnquam tibi vox Romulidæ egregij?
Qui ſe malle ferebat
Ciuium vnum ſoſpitem
Seruatum dare, mille quam peremptos
Hoſtium? flammæ anne modo, imperia
Quæ que vorando ampliſsima, reris

Octonarivs XXXIX.

Te

Te beatum & munere
Functum tuo : quæ vnam simul domum attigit,
Vicina sorbens culmina continuo,
Tota incendia mittit
Vrbe, nil post se, horridam
Præter vastitiem, nigrumque fumo
Rudus, & fœdas cineris miseri
Relliquias, luctumque relinquens.

Octonarivs XL.

Nulla enim maiora sunt
Incendia humani generis, absumpta quàm
Morum atque legum sobrietas, odium &
Virtutis, neque Princeps
Sceptra habet diuinitus
Vlla ex causa alia, quam vt optimos &
Incolas, quondam superum patriæ
Euehat, iniunctos sibi ciues.

Octonarivs XLI.

Nec tam honos quàm onus mage est,
Rempublicam qui sustinet : pensandaque
Mens rite, quo quid proposito aggredimur,
Dextroné an né sinistro,
Iacta nec fundamina
In mera ambitione, sustinere
Pondus, aut structuram aliquam eximiam
Conspicuæ possunt rationis.

Octonarius XLII.

Tetra quæ porro ſunt
Dictu, abſtinebo, habenam enim linguæ haut decet
Laxare ad obſcæna. illud agam expediens
Duntaxat, quibus actus
Non bonis factis, bonus
Præſul, cui memorem ferens honorem
Pango dicta hæc qualiacunque hodie,
Poſt habuit Mauortia quæuis

Octonarius XLIII.

Geſta feliciſsima
Tua, & triumphos quoſque ſplendentiſsimos,
Genteſque regno, & multiplices populos
Partos fortibus auſis.
Rideant hoc plurimi,
Sed vulgus precioſa quæ æſtimauit,
Mox refutat vir ſapiens. quis enim
Maxima poſt tot functa duella,

Octonarius XLIV.

Poſt tot inſignes rela-
tas hoſte non de vno palam victorias,
prouinciarum poſtque tot accumula-
tas circum ditiones,
Crimen vnius frequen-
tatum adulterij, aut fori remiſſum

Iure

Iure dicundo officium, aut ſolitum
Præter auara exacta tributa.

Octonarivs XLV.

Hæc quis, inquam, ſtrenuo
Vſque adeò regi ſponte non concederet?
Aut non putaret magnanima omnibus his
Geſta eius potiora?
Solus hoc Staniſlaus
Non ſenſit, propè tantum opinione
Diſcrepans vulgi, iaculator habi-
lis, poſito qui ſpicula ſigno

Octonarivs XLVI.

Certa figit, quantum abeſt
Ab eo, qui in auras mittit incaſſum, inſcius
Metæ expetitæ, ſed temerè iaciens
Ludo falſus inani.
Bella enim conſiderans
Pacis fine geri, & bonum à Tyranno
Principem hoc diſtare, ſuos ſpoliet
Hic vt, & iſtum in maxima quæque

Octonarivs XLVII.

Facta dirigat ſcopum,
Illuſtris vt foris, timendus ſit domi,
Paſsimque quouis ſe ſaturet ſcelere,
E contra ille ſalute

Nil ſuorum antiquius
Ducat, nil mage curet, hoſtibus quam
Vt ſit horrori, domi amorem habeat,
Nec ſtadio vnquam excedat honeſti.

Octonarivs XLVIII.

Tum ſeuerę gentium
Ipſum Magiſtrum edicta pangentem audiens,
Infidi & execrabilis in loco haben-
dum, quem cura ſuorum
Non penetret, tantùm abeſt
Vt prædam ſtatuat ſuos ſibi quis.
Veritatis præterea indubia
Voce palam promendæ & habenis

Octonarivs XLIX.

Inſolentiæ opprimen-
dæ, publicum munus ſibi meminens datum,
Dextraque paſtorale pedum gerere,
Non ſolius honoris
Aurei ergô, ſe extimans,
Verùm ob vitam ouium, & necem luporum,
Liber inconcuſſo animo facinus
Orſus in omne æuum memorandum.

Octonarivs L.

Regis illico forem
Adit, grauiaque multa dictu, illius in

Aurem intimam profatur, honorificè
Primùm abducere cæptis
Triſtibus ſecretum auens,
Vt qui non faceret calore quoquam
Oggerendæ ignominiæ, potius
Publicæ opis fluxæ recreandæ,

Octonarivs LI.

Regiæq́ue dignita-
tis in ſuum decus reponendæ. placi-
dos quippe, leneſq́ue eſſe pedes voluit
Vitæ ipſe optimus auctor
Nuncia edentûm ſua.
Non ſemper quidem id, ad flagella quando
Ipſemet dextram tulit acrem aliâs
Res vbi verbis nequiit vltrò

Octonarivs LII.

Decidi ſalubribus.
Quod pertinaciter Boleſlaus quoque
Pertendit, indignantem vbiq́ue obiiciens
Dictis præſulis aurem,
Ferreumq́ue exaſperans
Cor. chalybs velut, ardor æſtuantis
Quem camini vi calida immodicè
Imbuit, humentem properè ſi

OCTONARIVS LIII.

Forcipe intinguatur in
Scrobem, ſonoro ſe trucidat protinus
Clamore, & haurit duritiem indomitam,
Clara feruidus vndas
Turbulentia increpans.
Idcirco tamen haut remiſit ille, at
Perſeuerauit, repetens iterum
Atque iterum, crebrò & congrua fandi

OCTONARIVS LIIII.

Tempora vſurpans catus.
Donec bonis nil profici dictis videns,
Ad duriores ſerior vſque etiam
Se ſe contulit artes,
Intonans ardentibus
Præceptiſque miniſque, publicoque
Plurimum coram facie opprobrio.
Denique, deplorata quod olim

OCTONARIVS LV.

Vltimi demum vice
Remedi aduocari in corda ſolet, Eccleſiæ
Conſortio almo in decorem prohibet,
Arcetque omnibus aris,
Templaque in ſilentium
Dat, diriſque caput ſacrum eſſe mandat.

Hîc mihi hîc te expergeface, ô anime,
Hic noua fulcra, alasque recentes

Octonarius LVI.

Indue, ipsas sub poli
Nubes secuture, arduam, fortissimam
Mentem, caduca hæc, nata neci, omnia, ni-
su excelso exuperantem,
Veritate proque pul-
chra oblitam decorisque sanguinisque.
Prodigamque vltrò venerandæ animæ, &
Spontè timores obuiam in omnes,

Octonarius LVII.

Vnico sub numinis
Timore. sed non ante portu te tuo
Consistere est fas, quam geminum socies
Cœpto pollice honorem,
Russicæ ad lyrę fidem,
Insignem Ambrosium simul frequentans,
Atque eadem ex sorte Theodosij
Concelebrans fastigia pressa,

Octonarius LVIII.

Dispari euentu. neque
Enim negotium est simile tractabilem
Versare ceram, & tundere vim manuum
Cautem altè renuentem,

Arduis ſuperbia
Non ſemper volitat locis, frequenter
Nidulatur ſede minore etiam,
Palliaque inter ſordida turget.

Octonarivs LIX.

Conferat Boleſlaum
Quis cum Theodoſio, ille formicas erit
Inter, leonum hic in numero, dominus
Quâ ſol aſpicit orbis.
Mentis at ſubmiſsio
Tanta, vt de grege plebis eſſe dicas.
Pœnitentum in turba humilem, ſceleris
Lugubriter commiſſa piantem.

Octonarivs LX.

Auſus indignum nefas
Nam cùm eſſet, innocente ſanguine imbuens
Enſem cruentum, non tulit Ambroſius
Auſo impune potiri,
Verum adulta fortiter
Confeſtim obſtitit increpatione,
Factum in os vſque improperans, adituque eiiciens & limine templi.

Octonarivs LXI.

Omnibus non digna ea
Tum viſa, ſolum principem præter, hominem

Qui ſe puſillo vel nihilo potius
Maiorem meminerat
Cæteris; porrò Dei
Miniſtrum Ambroſium videbat, eſſet
Cui poteſtas interimendæ animæ
Credita, quam ipſe in corpora haberet.

Octonarivs LXII.

Tùm quod vrgebat magis
Conſtabat Ambroſii integerrima mens apud
Illum, remota omni ambitione, ſiti
Nulla auri temerata,
Non adulando procax,
Non infracta timore, veritatis
Sed tenax iuxta atque ſciens, ſuperum
Ad placitum intentiſsima vbique.

Octonarivs LXIII.

Ergò fœcundæ velut
Terræ ſolum, quam triſtè preſſerat gelu,
Præteruolantem almi ad Zephyri ſonitum,
Molli continuò aura
Se reſoluit, & ſinû
Vigorem genitabilem refundit,
Læta vernanti vbere & omnigenum
Luxurians in floris honorem.

Octonarivs LXIV.

Inclytum Theodosj
Sic pectus, aspra non nihil vitii hyeme
Pressum, salubrem ad fortia per monita
Flantis præsulis auram,
Protulit vernans decus,
Fructusque ingenuos dedit doloris,
Floridum latè vberibus lachrimis
Inque nouum virtutis amorem

Octonarivs LXV.

Transditum; vt sententiam
Relinquat in suspenso, vter locum occupet
Laudis priorem, magnanima anne adeò
Libertate sacerdos
Tantum agens in principem?
Princeps anne adeò se obedientem
Adstruens illi? paribus veniant
Anne trophæis ambo colendi?

Octonarivs LXVI.

Rariorem Phœnice
Nullam alitem æther nutrit: ast ei modi
Regis sacerdotisque minus locuples
Multò copia prompta est,
Indies mortalium
Vita in deterius ruente. Quid dum?
Quid mihi motu micuisti anime
Insolito? quis te pauor anceps

OCTONARIVS LXVII.

Tranſmeat ? quæ degener
Externat hæſitatio ? iamiam hicce te
Rerum inſtitutis ſueſcere non leuibus
Vultu peruico oportet,
Iam pati non mitia.
Non omnes eadem fauentia effert
Numinis; non, ſi Ambroſius potuit,
Iſdem animis, & pectore eodem

OCTONARIVS LXVIII.

Noſter effectum dabit
Staniſlaus, vita illi emenda veritas;
Vita litandum nomine pro innucuæ
Libertatis & æqui.
Sed neque hanc tamen vicem
Dici fas miſerum, omnibus beatum
Quin modis, cui ferre aliquid licuit
Vulnificæ illius crucis, ad quam

OCTONARIVS LXIX.

Nos ferendam ſedulò
Inuitat, ipſe baiulans prior crucem
Chriſtus redemptor, ſpinea, mortifera,
Clauis fixa cruentis
Serta poſt, ad gloriæ
Æternique vocans coronam honoris,

Aureoque altos solio, ipsa suprà
Sydera, cælestumque reponens

Octonarivs LXX.

Consitas stellis domos.
Te verius te nuncupo Boleslae
Omnes supergressum numeros miseræ
Fortunæ & rationis,
Qui velut sternax equus,
Frænorum impatiens, ferox maligne
Sessili tergo, domitorem equitem
Officio tractare fideli

Octonarivs LXXI.

Te volentem, & cursui
Recto benignè comparantem, in aspera
Saltu nefando saxa procul, procul in
Conuallesque fragosas
Detulisti, non sine
Sæua strage tua, ah miser, quo abis? quo?
Quos maniplos ire iubes? quid eum
Tam celer ipse insurgis in ensem?

Octonarivs LXXII.

Ante sed, præludia
Furoris huius quæ dedisti exordio,
Percensere hìc non est operæprecium.
Momenti licet illa

Non minuti ſint quoque :
Auri nempe potentia in tam acerba.
Plurimis quæque vt leuius veniant
Damna pati, diſpendia lucri

Octonarivs LXXIII.

Quàm puſilla. buſta vbi
Calumniam contrà tuam Staniſlao
Et Petricus (proh mira fides) cinere
Buſti excitus ab ipſo,
Adfuit ferens opem.
Hæc quis falſa putat, ſua ex doloſa
Metiens virtute Deo placitos.
Sed facibus quâ inceſsit iniquis

Octonarivs LXXIIII.

Inuidus, contrariam
Fomo boni fundunt aquam. Vir innocens,
Qui ſe ſuo fundat pede, non temerè
Tollit laudem alienam :
Credulus quin ampliat
In multis aliis amans, quod in ſe
Ipſe ſentit. verùm ita ſi libitum
Inuidiæ, ſunto iſta minoris

Octonarivs LXXV.

Nec ſatis firmæ notæ.
At mortis hauſtus impigerrimè calix,

Vitaq́ue consignatus amor solidæ
Cis fraudem pietatis,
Quapiam ne vltrà premi
Potest suspicione criminandi:
Omnium iactura habilis facile
Rerum, animam impendisse supremum est.

Octonarivs LXXVI.

Ausus id, Boleslae,
Vellem haut fores, tuumq́ue non istis malis
Nomen veniret commemorandum hodie.
Nam quis malit amara hæc
Dicta: quàm cum laude mel:
Verum iustitiæ trutina præsto
Esse vati debet amica bonis
Parturiens, contraria prauis.

Octonarivs LXXVII.

Mortuus Stanislaus
Pulcherrima pro veritate manu tua est,
Exceptus ipsa altaria apud, calicem
Cælestem superis tùm
Ore prælibans sacro.
Cruorem vt propè cum cruore Christi
Funderet miscens proprium, nouaq́ue
Ad celebrem procumberet aram

Octonarivs LXXVIII.

Victima, acceptissima
Iuxtà atque preciosissima superum patri.
Damnosa sed prorsum tibi, nec satis hoc
Quippe amens habuisti,
Vt furentem impingeres
Diuo ensem in caput, & propinqua saxa
Spargeres circùm calido cerebro.
Quin patriæ summo velut hoste

OCTONARIVS LXXIX.

Proruto, cadauer in I
Exanime sæuisti miseriter, alitum
Turpi gulæ, rictisque canum eijciens
Frustratim laniamen
Comminutum, improuidus,
Enectos etiam fame leonum
Nosse ventres parcere mente viris
Innocua viuentibus, & se

OCTONARIVS LXXX.

Labe continentibus
Omni. quid est? cernisné pendentum polo
Agmen volucrum hoc? officio insolito
Cæsi membra tuentum?
Colligant quæ mox pii
Mystæ, vltrò reditura pristinos in
Corporis nexus; quod item haut facilè,
Degener vt quisque est mage credat.

OCTONARIVS LXXXI.

Sed nepotum turba post
Melior, ſepulchri honore ſeruet aureo,
Structiſque ſanctis ædibus accumulet,
Certatimque tabellis
Fixa conteſtantibus
Vota inſigniat, atque opis benignæ
Nuncupet certúm auxilium dubiis
Rebus, & obnixiſsima figat

OCTONARIVS LXXXII.

Oſcula oſsibus ſacris.
Adhuc feror. licet peritus non ſatis
Ceu textor abſolutam operam ante pe-
pli, ſubrumpere filum,
Protrahendum longius,
Iam iam commeditans: erit canendi
Aptior fortè hæc aliâs etiam
Copia & accreſcens cum tempore virtus.

OCTONARIVS LXXXIII.

Tu mihi ſalue interim
Beate ſanguis, te te ego niſi omnibus
Præpono gazis, omnia poſthabeo
Soli ni tibi regna,
Deſerat me cor meum.
Tu nex perniciesque gannientum ad

Gratiam, tu firmi animi ſpecimen,
Tu columen, veriq́ue ſequeſter,

Octonarivs LXXXIIII.

Præſulum pulcherrima
Imago tu. ad quam ſplendidi delineent
Vitæ colores quiſque ſuos. tibi me
Si fas deuoueo ipſe.
Æmulari in maximis
Parui ſi quid habent, minuta prorſum
Nec mari magno leuibus tabulis
Nauigia arcentur dare curſum.

AD VIRVM ILLVSTREM

SAMVELEM

EPISCOPVM CRACOVIENSIVM, ET SVPREMVM IN POLONIA Cancellarium:

PETRI ROYZII MAVREI HISPANI CELtiberi Iurisconsulti, Carmen de sancto Pontifice cæso, siue

STANISLAVS.

SÆpe ego, qui cecini magnorum gaudia quondam
Heroum: soluique animos, & carmine læto
Mente procul pepuli curas: nunc tristia mœstus
Funebribus plangens numeris exordia sumam.
Aspira, magne ô Samuel, mihi suffice carmen
Præsidiis, velut ante, tuis: & funera flenti
Ante tui cessoris ades. seu templa Deorum,
Augusti seu celsa tenet te curia regis,
Inclyta Sarmatici moderantem iura Senatus.
Siue tui rerum vacuus Pradnicis ad vndam
Fronde super viridi recubas: & tecta superba
Miraris tua, sydereo quæ tollis Olympo.

Qui te cumq; tenet locus, adsis : flebile sancti
Pontificis funus dicam, qui cæsus ad aram
Ob Christum templique decus, laniatus & artus,
Infandum, Regis dextra : sparsusque per auras
Alitibusque feris datus esca : fit integer olim,
Extemploque suo coierunt membra tenore.
Christe mihi causas memora, quibus excita quōdam
Ira Boleslai exarsit : cur Regia dextra
Cæde Stanislaum crudeli obtruncat ad aras
Pontificem ? tantæ ne animis Regalibus iræ ?
Iustus erat præsul, quo non præstantior alter,
Ore ciere viros, animosque attollere cælo :
Sarmata Sauromatas inter sanctissimus vnus;
Fama ingens, factisque : tuus Cracouia præsul.
Ast quem læta suum Scepanouia iactat alumnum :
Tantum nacta decus felix Scepanouia tellus.
Non illo quondam populos errare magistro
Fas erat : aut diuis colere impia fana relictis :
Non vitijs onerare animas, non crimine vitam
Polluere, & tacito versare in pectore fraudes.
Insidias struere, & mensas temerare veneno.
Non odisse suos, iramque lacessere diuum :
Turbatis sacris & relligione vetusta.
Non fas ignotos sine præsule figere ritus,
Et morem templis audere imponere diuum :
Sanctior ac æui quæ gens tulit illa prioris,
Quæque hodie vasti sequitur pars maxima mundi,

Arbitriis

Arbitriis mutare ſuis: & ſola putare
Recta, placent vni populo quæcunque profano.
Contemptiſque nouos patribus præſcribere cultus;
Sit tanquam afflatum meliori numine vulgus,
Ceu rigeant proceres: ſit flamine plena Deo plebs.
  Qualia monſtra gemens noſtra ægre ſuſtinet ætas:
Iactatuſque ſacer tot tempeſtatibus ordo.
Tuque adeò Romane pater, cui terra fretumque,
Cui ſtyx mortali, melior cui paret Olympus:
Indignans late ſpoliatis aſpicis aris.
Sarmatiamque doles tantum in diſcrimen iiſſe
Sacrorum, male vicinus quam perculit error.
Et niſi nos tandem cælo Deus æquus ab alto
Reſpectet miſeros, fruſtra tua fulmina torques:
Æternaſq; neces & nigra minaris auerna.
Viueret ô vtinam, & vitales carperet auras:
Perpetuumq; colo Lacheſis deduceret æuum.
Talia non illo molitus Sarmata quondam
Pontifice eſt, Saxo arua licet vicina teneres:
Saxo nouæ aſſertor pietatis, & improbus auctor:
Diuini Saxo verbi importunus adulter.
Vrgebat dictis populos, iuſsiſq; premebat:
Ore potens præſul, vitaq; verendus honeſta.
Regem ille ac populum nullo diſcrimine habebat;
Numina lædentem, ſic carpere ſuetus vtrumque,
Eſſet vt vpilio Regi par: purpura nullos
Principis, aut maius facinus ſentiret honores.

Quin sæpe in Reges maioribus excitus iris
Antistes ruit, ac verbis exarsit acerbis:
Crudelis læti fuit Olli vnde omnis origo.
Quippe Boleslaum, gentis qui sceptra Polonæ
Sauromatum late populorum & regna tenebat,
Dum carpit præsul, magnisq; licentiùs ausis
Increpat: exuere & vitiis, & crimine tentat:
Quo se Rex, quoq; augustos fœdarat honores
Plurimus, impleratq; odiis vrbesque, domosque,
In se se: atque sui oblitus Diuumq; hominumque,
Quicquid erat nil Rex vitiorum liquit inausum.
Quid memorem ciues cædentem, vrbemq; suorum
Sanguine fœdantem, populantemq; omnia ferro?
Matres, infandum, (quod postera nesciat ætas)
Ablatis gremio natis, sugenda ferarum
Vbera dant catulis: sæuo cogente tyranno.
Hæc bonus Antistes dum iusta percitus ira
Castigat, Regemq; iubet meliora monenti
Parere: & facilem voces audire Deorum,
Illius in se se exacuit crudelia corda:
Armauitque manus. at non tamen abstinet audax
Incæpto, videat quamuis sibi dira tyrannum
Fata parare: necemque atrocem & funera sæua.
Ergo secreto non iam Regem admonet ore,
Sæpius indigne Regali pulsus ab aula:
Publica non iam vox sat erat, non carmina dira,
Quæ in ditis mittunt hominem pallentia Regna,

Exortemq;

Exortemque boni faciunt, vitæque beatæ.
Facto opus est. templis Diuum, atque altaribus arcet
Regem infelicem, conclusis vndique valuis:
Qua Rex it, gressumque infert in templa Deorum.
Talibus in Regem præsul fortissimus vsus,
Tantorum vindex scelerum, vitæque nefandæ:
Qua se Rex, quaque Augustos fœdarat honores.
Ille autem accensus furiis, victusque dolore,
Tantum Pontificis tolerare haud iam potis ausum:
Multorum victor populorum ô, inquit, ab vno
Sacrifico vincar? me, quem Scyta, quemq; Valachus,
Quem Moschus tremit, & quicquid stans aspicit arctos,
Imbellis pulsat manus, atque altaribus arcet
Diuum, conuentuq; hominum, mihi dira minatur
Excidia: infernosque ignes, mortemque perennem?
Ah ego, qui nuper Ruthenum marte subegi:
Austriacasque arces, & fortis castra Moraui
Ense tuli: quo Pannonius victore tyrannus
Purpuream fundens animam terram ore momordit.
Scilicet hæc patiar? dum ferrum dextera & arma
Sustinet? & non sacrificum hunc, non hoc caput audax
Dedo neci? pedibusque meis in vulnera curro?
Dedo neci, manibusque meis in tartara mitto?
Non mihi lux hæc, non cælo sol ante voluto
Occidat, & stellas accendat in æthere vesper:
Quam caput illud ego scapulis tergoque reuello;
Inuisum caput, & merita me me expleo cæde.

Eheu Rex demens, facinus qui cogitat atrox:
Pontificem templis aptum meliora monentem
Sacrilega violare manu, ſanctumque cruorem
Fundere, & armata moliri funera dextra:
Quin melior monitus Antiſtitis audiat vltrò,
Et miſerandam animam ſcelerato crimine ſoluat,
Nec ſe præcipitem ſub aperta pericula mittat.
Sed non ſponte ſua iam Rex miſer, atque ſuis it
Arbitriis: agitur furiis, & turbine mentis
Huc atq; huc fertur, nec ſe ratione gubernat.
Quo furor impellit demens, & triſtis Erynnis:
Quo rabies maleſuada rapit, ſine ducitur vllis
Conſiliis: hominum non hunc metus, atq; Deorum
Incæpto retrahit: parat arma, & milite ſæuo
Cinctus it in cædem: mora longa fit omnis eunti.
Stat quocunq; loco, quacunq; occidere ſede
Pontificem, atque animam ſcelerato abrumpere ferro.
Vlli non hominum, diuumúe pepercerit aris.
Forte Staniſlaus Gracchi extra mœnia præſul
(Omnia namq; illic ob regem templa ſilebant)
Sacra Michaelis parua faciebat in æde:
Poſt vrbem, Caſimire, tuam, qua ſe Iſtula findit;
Alluit & miſtum diuiſo flumine ciuem.
Huc actus furiis Rex fertur, & impete magno
Templa Dei ſubeat, ſed miſſo milite, ſacra
Pontificem iubet æde trahi, tractumq; necare,
Sat viſum templis diuorum ariſq; dediſſe,

Si non pontificem ſacra obtruncaret in æde.
It miles dicto parens, & iuſſa capeſsit:
Templumq; ingreſſus ſanctum, tracturus ab ara
Pontificem: diuumq; adytis, quis numina lædat?
Ter miles vim ferre parat, ter concidit amens,
Attonitiſq; animis it verſo poplite retro.
Nil tamen hoc Regis ſæuiſsima corda furentis
Miteſcunt magis, aut dextra cadit vltor acinax.
Quin magis indignans, dira ceu pulſus Erynni,
In templum frendens ruit: obiurgatq; morantes
Armatos, reſides animos, imbellia corda
Exclamat, qui non iam dudum ex æde reuellant
Pontificem: & ſacris operantem cæde cruentent.
Succeditq; operi ſcelerato, & fertur in hoſtem
Non hoſtem, infelix ſed quem ſibi fecerat hoſtem.
Dextram iniecturus, iamq; auulſurus ab ara
Pontificem; ferroq; virum violare paratus,
Atq; Deos: retro Rex it. mirabile viſu,
In terramque, vlli non tactus, voluitur amens
Protinus, immotuſq; iacet ceu truncus humi Rex.
Mox ſurgens, animoq; reſumpto, rurſus in aram
It: ferroq; caput facientis ſacra cecidit
Pontificis, cæſumq; trahit violentus ab ara:
Ante foreſq; necat templi, timuiſſe putandum eſt
Tectorum caſum, & præſentis numinis iram,
Ne ſe ſe media vindex in cæde lacunar
Obruat, & ſceleratam animam ſcelere vltor in ipſo
Auferat

Auferat irata dextra Deus, & nece ſæua.
Quaſque furens animis violarat martyre cæſo,
Ipſe cruore ſuo ſacratas imbuat aras.
Non ſatis immani fuerat ſæuoq; tyranno,
Pontificem vita ſpoliare: & ſternere ferro
Sanctum Pontificem, niſi centum in fruſta cadauer
Enſe ſecet. ſpargatq; ſacratum corpus in auras.
Ante fores ergo non vno vulnere cædem
Expedit, offenſi quid non facit ira tyranni?
In partes corpus ſæuo ſecat enſe minutas.
Hinc caput, inde manus, dextrã hinc, atq; inde ſiniſtrã,
Inde pedes, genua hinc, diuellit ab artubus artus.
Non tergo ceruix, humeriſúe hæſere lacerti:
Non cruri femur, auulſis non tibia ſuris.
Barbarus vt quondam charo crudele perempto
Fratre furit miles, fraternaque vindicat vltor
Funera, & incumbens multa nece ſæuit in hoſtem:
Vulnera vulneribus geminans atque ictibus ictus,
Nec ſe explere poteſt, dum ſpiritus artubus vllus
Palpitat: & motare animam videt eruta membra.
Præſule non aliter trux Rex ſe geſsit in ipſo;
Trux magis, heu dirus magis, heu truculentus & ille,
Barbarus ille magis, ſectos, vt ſe expleat, artus
Diſcerptumque cadauer agrum iactare per omnem
Imperat: alituumque eſcam iubet eſſe ferarum.
At Deus omnipotens cælo demiſit ab alto
Terribiles roſtris aquilas atque vnguibus vncis

Quatuor,

Quatuor, à totidem cæli quæ partibus artus
A litibus ſeruent auidis, & vulture pulſo.
Viſa quoque in noctem medio fax lucida cælo,
Quæ ſparſum illuſtret nocturno lampade corpus.
Quo monſtro attoniti ciues, quum poſtera primum
Titoni croceum linquens aurora cubile
Effulſit terris, collectos vndique tollunt
Componuntque artus vna, conduntque feretro.
Hic maius ſequitur, vidit quod nulla vetuſtas
Prodigium: coiere artus, mirabile dictu,
Inque abiere ſuam nullo cogente figuram.
Prima redit facies ſuperum vi, nulla cicatrix,
Non vllæ plagæ manſerunt, viuere dicas:
Frigida ni rigeant immoto corpore membra.
Protinus audita re, monſtroque excita tanto,
Circumfuſa ruit late Cracouia tota;
Et ciuis, Caſimire, tuus: ſtudioque videndi
Huc omnis populus, vicinaque confluit ora.
Mirantur, coiiſſe artus diuerſaque membra,
Quæ nuper diſiecta agros videre per illos.
Agnoſcunt veterem faciem, diuamque figuram,
Pontificiſque ſui vultus: ſi vita maneret;
Attonitique ſtupent: illum hic, hic aſpicit illum,
Si credant ſibi, quæ coram cernuntque, videntque.
An Rex immanis rurſus tela impia ſumes?
Sacrilegaſque manus ſuperis infenſus & æthræ

F Intuleris

Intuleris demens, diuum & miracula solues?
Inque anima cassum tua strinxeris arma cadauer?
Quanti olim infelix, heu quanti optaueris emptum
Pontificem intactum, & sacrum seruasse cruorem?
Mox regno, breue tempus erit, depulsus auito
Lugebis tua facta exul, tecta extera quærens.
Condere corpus humi, sanctumq; inferre sepulchro
Tempus erat, nullo ne magnus honore iaceret
Martyr: magna licet populo spectare libido
Præsulis ora sui, nec se satiare videndo
Attoniti posint: aut fixa cadauer in ipsum
Lumina, & intentas valeant auertere mentes.
At tandem dant corpus humo, vilique locatus
Aggesta è terra tumulo Scepanouius heros
Maximus, exigui iuxta iacet ostia templi.
Non illi populus dare marmoris ausus honores,
Non intra delubra illum tumulare Deorum,
Non lugubre canunt: tumulum nec carmine signant.
Talia si faciant, sæuum timuere tyrannum,
Funestasque manus: iterum ne dirus in aras
Irruat, & clausa manes disturbet ab vrna:
Pontificemque suum videat Cracouia centum
Sectum in frusta iterum, discerptaque præsulis ora.
Non hæc finitimas tantum vulgata per vrbes
It fama, & crudele nefas. non frigidus axis,
Nec soli hoc septem funus fleuere triones:
Res late exierat, populoque audita Latino est,
Hesperięq;

Heſperięque omni. iam Tybridis accola luget,
Romuleuſque pater, vaſti datus arbiter orbis,
Terrarum cæliq́ue potens, nigræque gehennæ,
Ingemuit cæde audita, lachrymaſq́ue profudit:
Exciderat q́ue ægro prope vertice ſacra tiara,
Dextraque vix ſceptrum tenuit; cubito q́ue moratus
Incumbens, humeris heros caput exerit altis
Turbidus: & mixta lachrymis ſic intonat ira.
Ergo crudeli Rex barbare cæde tuliſti
Pontificem? cæliq́ue virum, templiq́ue miniſtrum?
Diuorum q́ue domos temeraſti martyre cæſo?
Irato pœnas olim Deus ore repoſcat,
Et des crudeles, crudeliſq́ue exigat orcus:
Regali interea nobis ſpoliandus honore es.
Continuoq́ue omnem, qua ſe Iſtula fluctibus infert,
Sarmatiam diri Regali iure tyranni
Edicto ſoluit ſacro: populum q́ue, patreſq́ue,
Liberat imperio, Regaleq́ue ſuſtulit oſtrum:
Iuſq́ue Boleſlao Regni, indignatus, ademit.
Ferre nefas ſceptrum, capitiq́ue adhibere tiaram
Eſſe iubet: diriſq́ue caput ſtygiæq́ue paludi
Deuouet, extinctiſq́ue canit mala carmina flammis:
Præſentans illi tenebras noctem q́ue profundam.
Talibus immanis factum crudele tyranni
Caſtigat, cædem q́ue pater Romanus inultam
Haud ſinit: & fuſum non olim impune cruorem

Pontificis iusta perculsus vindicat ira.
Præterea sacris imposta silentia templis.
Non fas pontifici solennes ducere pompas,
Non canere ante aras, vocesque attollere cælo.
Murmurat in templo demissa voce sacerdos,
Valuarumque homines obiectu submouet aris.
Pulsa nec excelsis resonant in turribus æra,
Temporibusue suis populo dant signa vocato.
Luce sub extrema si quem sua fata vocarunt,
Non decus inferiæ, non vllos funus honores
Ære tulit pulso: nec mœstis vocibus hymnus
Placauit manes, veniamque poposcit Olympum.
Conduntur pura morientum corpora terra,
Indecoresque iacent quocumque in puluere ciues,
Auratumque equitem marmor non claudit auitum.
Hic quoq; cernere erat, populos discrimine nullo
Ire, iugo postquam excusso spreuere tyrannum.
Vulgus honoratis, commistaq; ciuibus it plebs.
Non dominum glandem ructans agnoscit agrestis
Armatus sude ferrata, non vertice nudo
Cerdo magistratum meritoq; affatur honore.
Cuncta ruens, sine more furit lasciua iuuentus,
Nulla olli sat clausa domus: non vectibus vllis
Defensæue nurus, castæue fuere puellæ.
Scilicet irrumpunt magnæ in penetralia Vestę,
Intactos thalamos, & sacros diis Hymenæos
Ausi polluere, ansanctumq; auferre pudorem.

Accinctus

Accinctus ferro pauper locupletis in ædes
Currit hians prædæ, gazamq; fatigat auari.
Importuna animos mendicis addit egestas.
Ius erat in dextra, quo fert sua quenq; libido,
Irrumpit demens, campo grassatur aperto
Securus latro pœnarum, & carceris atri.
Qua fert cunq; pedem trepidat cum fasce viator,
Prætentasq; notis ludentibus expauet vmbras:
Prædonem metuens ramo latitare sub omni.
Non noctem ciues horrent, tenebrasq; ruentes:
Luce furens media stricto siccarius ense
Irruat, atq; palam quemcunq; impune trucidet.
Non fora, non leges, non iudicis ora seueri,
Non vlli fasces metuuntur: vi geritur res.
Hos motus, quos ipse malis exciuerat ausis,
Arce Boleslàus nequicquam spectat ab alta:
Et spretus vana sine viribus æstuat ira.
Qui modò Sarmatiam late tremefecerat omnem,
Et fortes sumptis terrebat Theutonas armis,
Aruaq; possesso septem subiecta trioni.
Hunc nunc impauidi breuia intra mœnia ciues
Contemnunt, coramq; audent excire tumultus.
Et quod triste magis, quodq; exitiale tyranno:
Consilium proceres agitant, omnisq; senatus:
Ponere Regales fasces, & sceptra negantem:
Seu perdant ferro, seu captum in vincula ducant.
Ferre Boleslai iam dudum dura nequibant

Imperia exosi, & nullis tolerabile Regnum.
Non hoc grande malum diri crinita cometæ
Præluxit fax vlla, leues quæ sydera vates
Conscia fatorum dicunt, casusq; futuros,
Regnorum excidia, & Regum portendere cælo,
Cladesque, stragesque, atq; illætabile bellum.
Ergo vbi se primo sensit rumore petitum
Insidiis, cecidere animi, nec conscia tanti
Mens sceleris stetit : inuicto non pectore virtus.
Quid faciat Rex infelix? cui Regia non est
Tuta sat iratis patribus? subeat ne periclum?
Cogitat instanti se se subducere fato,
Molitur tacitamq; fugam, Regnoq; relicto
Cum paruo ratus exilium sibi quærere nato.
Pannoniam venit, Regemq; petiuit amicum:
Eiectum regno quem quondam in sceptra reduxit.
Illic non aurum, non illic Regia Gaza,
Non structiue tori, non alta palatia desunt:
Ille modò exposcat, non vlla negata voluptas.
Hîc primum sceleris memori, cum sæua quierunt
Corda Boleslao, positoq; insana furore
Excesit rabies: & pristina reddita mens est.
Multa mouens animo turbato pectore fatus,
Heu quid, ait, volui miser? aut quis me impulit error?
Sanctum pontificem, diuum, sceleratus, ad aras
Sacrilega occidi dextra, corpusq; sacratum
Centum in frusta amens secui, sparsumq; per auras
Vulturibus

Vult uribus canibuſq; dedi crudelis in eſcam.
Quis Deus huc adigit, demonúe? quis abſtulit ægro
Mentem animumq; mihi? quin protinus ima dehiſcis
Terra? nigroſq; aperis manes, Acherontaq; dirum?
Ditis Regna patris, multo loca ſulphure fæta,
Et pœnis, quas promerui? quin terra dehiſcis?
Et me tergemini viuentem mittis in ora
Inſaturata canis? mactandum rictibus illis?
Aut tu ſontem animam hanc cælo indignatus ab alto
Funde pater dextra, & ſæuo me fulmine tolle.
Talia iactabat, mortemq; miſerrimus vltro
Poſcebat, lachrymiſq; genas fœdabat & ora:
Ilia concutiens gemitu & ſingultibus ægra.
Non epulas capere, aut ſpecioſum haurire falernum
Deliciæúe iuuant vllæ, cantuſúe, lyræúe.
Abſque cibo ſolem, & ſtellas videt abſq; ſopore.
Exagitata malo mens non capit ægra quietem,
Humida nec grauido nox prenſat lumina ſomno.
 Viſa animum interea ludunt, & corpore caſſæ
Ante oculos media volitantes nocte figuræ.
Heu, qui non acies, qui non modo tela timebat,
Non truculenta ducum mediis in millibus ora:
Hunc vanæ ſpecies atq; irrita terret imago.
 Hinc triſtis ſæuas agitans in pectore curas,
Conſilij ignarus melioris, ſeu Deus vltor,
Seu cœca impulerat veſania, mentis inops Rex,
In ſyluas abiiſſe vagus lucoſque profundos

Fertur:

Fertur : & à canibus veſtigia nota ſecutis
(Queis rabiem Deus & ſæuas immiſerat iras)
Interiiſſe ſuis, factus miſer eſca ferarum :
Dente truci laniatus, humi ferus occubuit Rex.
En memores iuſtoſque Deos ! quæ funera ſanctis
Manibus , inſontique animæ ferus ille pararat,
Hæc eadem patitur , ſparſuſque cadauere toto
Atra canum infelix rabidorum viſcera complet :
Semianimeſque feris trepidant ſub dentibus artus.
At tu magne toros pater ô Scepanouie ſacros
Sede tenes celſa , & poſitis ſtas aureus aris.
O patriæ tutela tuæ , cui Sarmata largum
Thus adolet , ſeptemque genuflexere triones :
Et ſæpe ereptis diſcrimine ciuibus olim,
Plurima cui totis pendent donaria templis :
Placatum precibus ſupremum redde tonantem
Sauromatis, cunctiſque tuos defende periclis.